

Брюксел, 13.9.2013
COM(2013) 638 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ**

**Изпълнение на Съобщението относно сигурността на енергийните доставки и
международното сътрудничество и на заключенията на Съвета по енергетика от
ноември 2011 г.**

{SWD(2013) 334 final}

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

Изпълнение на Съобщението относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество и на заключенията на Съвета по енергетика от ноември 2011 г.

В настоящия доклад се съдържа преглед на основните постижения във външното измерение на енергийната политика на ЕС от 2011 г. насам. Докладът е изготвен от службите на Комисията със сътрудничеството на Европейската служба за външна дейност.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Сигурната, устойчива и конкурентоспособна енергетика е от основополагащо значение за икономиката, промишлеността и гражданите на ЕС. Постигането на тези цели на политиката изисква действия на ЕС на вътрешно равнище и подходящи инструменти за отстояване на неговите интереси в чужбина

С цел укрепване на външното измерение на енергийната политика на ЕС Комисията прие на 7 септември 2011 г. Съобщение относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество, озаглавено „Енергийната политика на ЕС: ангажиране с партньори извън нашите граници“¹. В него за първи път се определя цялостна външна енергийна политика и се очертават 43 специфични действия за изпълнение. Това предложение е изготвено в отговор на искането на Европейския съвет от 4 февруари 2011 г. за по-нататъшно подобряване на последователността и съгласуваността на външните действия в областта на енергетиката с оглед на приноса им за постигане на целите на енергийната политика на ЕС.

Външната енергийна стратегия, определена през 2011 г., даде тласък на редица инициативи на ЕС в тази област. Сигурността на доставките за ЕС бе засилена чрез усилията за разработване и прилагане на местни възобновяеми енергийни източници, подобряване на енергийната ефективност и диверсификация на външните енергийни източници, доставките и трасетата, както и чрез поддържане на взаимноизгодно сътрудничество със съществуващите доставчици в Европа. Актуалните промени, свързани с избора на трасе за коридор, изведоха ЕС една стъпка по-близо до създаването на пряка връзка с богатия на ресурси Каспийски регион. Същевременно продължава тясното сътрудничество с Русия, което отразява ключовата роля на тази страна като доставчик на енергия за ЕС, и се дава приоритет на модернизацията на газопреносната система на Украйна — основен коридор за доставка на газ от Русия за ЕС. В контекста на глобалните промени, като например добивът на шистов газ и нефт в САЩ и новите находища в Източното Средиземноморие и Африка, усилията на ЕС за диверсификация в сектора ще продължат. В този контекст от значение ще бъде по-нататъшното подобряване на инфраструктурните връзки със съседните държави. Първият списък с проекти от общ интерес на ЕС ще включва няколко връзки към държави извън ЕС и в бъдеще ще бъде разгледан капацитетът за междусистемни връзки с трети държави в подкрепа на създаването на истински общеевропейски енергиен пазар.

---

¹ COM(2011)539.

Освен енергийната сигурност, устойчивата енергийна политика, насърчаването на възобновяемата енергия и енергийната ефективност, в основата на сътрудничеството между ЕС и повечето държави партньори и в рамките на международните организации са залегнали също технологичните изследвания и иновациите. Налице е съществено развитие в тези области в много държави партньори на ЕС, като ЕС има добри позиции, за да сподели своя опит в областта на регулирането и политическите подходи. Тези въпроси са еднакво важни в отношенията с държави потребители като Китай, но също така се превръщат във все по-честа тема при дискусиите между ЕС и държавите производители, включително тези от Южното Средиземноморие и традиционните доставчици като Саудитска Арабия.

С всички свои действия за изграждане на сътрудничество ЕС продължава да насърчава прозрачните, конкурентоспособни и ликвидни световни енергийни пазари. Основни принципи за търговия и инвестиции, като например недискриминация и достъп до пазара, бяха договорени и продължават да се договарят в двустранни споразумения и многостранни правни рамки. Това се допълва от инициативи като сътрудничеството с Япония за развитие на световните пазари на газ, дискусиите в рамките на Съвета по енергетика ЕС—САЩ относно американския износ на втечен природен газ, както и усилията в много от диалозите на ЕС за засилване на промишленото сътрудничество в областта на енергетиката. Действията, които допринасят за подобряване на конкурентоспособността на ЕС, ще продължат да бъдат важна част от провежданите от него дискусии в областта на енергетиката. Конкурентоспособността на ЕС спрямо неговите глобални икономически партньори ще бъде важна част от анализа на развитието на енергийните разходи и цени, който в момента се подготвя от Комисията по искане на Европейския съвет от май 2013 г.

В заключенията на Съвета относно външното измерение на енергийната политика на ЕС², приети през ноември 2011 г., Комисията бе призована да представи доклад относно изпълнението на стратегията до края на 2013 г. Целта на настоящия доклад е да информира Съвета и Европейския парламент за напредъка в изпълнението на приоритетите, очертани в съобщението на Комисията и заключенията на Съвета от ноември 2011 г. Докладът допринася и за дискусиата между държавите членки относно развитието на външната енергийна политика на ЕС в съответствие със съгласието на Европейския съвет от май 2013 г. държавите членки да засилят сътрудничеството си в подкрепа на външното измерение на енергийната политика на ЕС предвид увеличаващите се връзки между вътрешните и външните енергийни пазари.

2. ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРИОРИТЕТИТЕ НА ЕС ЗА ВЪНШНАТА ЕНЕРГИЙНА ПОЛИТИКА

Когато през септември 2011 г. Комисията предложи приоритетите за външната енергийна политика, основният фактор при определянето на приоритетите на ЕС беше нарастващият дял на страните с бързо развиваща се икономика в световното търсене на енергия, увеличаването на зависимостта на ЕС от вноса и необходимостта от глобални действия за разрешаване на проблемите, свързани с климата, околната среда и конкурентоспособността.

---

² Заключение на Съвета по транспорт, телекомуникации и енергетика от 24 ноември 2011 г. във връзка със Съобщението относно сигурността на енергийните доставки и международното сътрудничество — „Енергийната политика на ЕС: ангажиране с партньори извън нашите граници“ (17615/11).

Две години по-късно тези глобални фактори остават валидни, а в някои случаи тяхното значение е нараснало. Търсенето в страните с бързо развиваща се икономика в Азия и други части на света непрекъснато се повишава, като измества на изток световната търговия с енергия. На Китай и Индия се пада почти 90 % от нетното увеличение на глобалното потребление на енергия през 2012 г.³ и до 2035 г. се очаква търсенето на енергия от тези държави да нарасне съответно с около 60 % и 100 %⁴. С оглед на това нарастване на потреблението страните с бързо развиваща се икономика започват да играят по-активна роля в обсъжданията на енергийните въпроси в световен мащаб, което неминуемо ще допринесе за развитието на глобалното управление на енергетиката. Геополитическите последици от тези промени и тяхното въздействие върху енергийната сигурност и интересите на външната политика на ЕС се нуждаят от допълнителна оценка.

Според настоящите прогнози ЕС ще продължи да разчита на вноса на енергия и в бъдеще — над 90 % от общото потребление на нефт в ЕС и над 70 % от общото потребление на газ в ЕС. Все още не е постигнато споразумение за климата в световен мащаб, но много държави вече предприемат вътрешни действия в области като енергийна ефективност и възобновяема енергия, включително енергиен интензитет и цели на потреблението в Китай, стандарти за портфейл от възобновяеми източници в повечето щати на САЩ, задължителна система за търговия със задължения за енергийна ефективност в Индия или цели за използване на възобновяема енергия и енергийна ефективност в Турция. Доколкото международните преговори за изменението на климата включват измерение, свързано с енергийната политика, външната енергийна политика на ЕС трябва да се стреми да оказва подкрепа на тези международни преговори в контактите му с основните държави потребителки на енергия.

Влияние върху енергийните пазари оказва и нестабилността в Близкия изток и Северна Африка. Геополитическата ситуация намали темпа и мащаба на енергийното сътрудничество на ЕС с държавите от региона, като същевременно се затвърди необходимостта от прагматични и целенасочени действия.

Аварията във Фукушима засили призивите да се осигурят най-високи стандарти за ядрена безопасност в световен мащаб, като в същото време ядрената енергетика бе извадена от списъка на възможностите за нисковъглероден добив на енергия в някои държави. Това доведе до засилено сътрудничество в областта на ядрената безопасност с нашите сегашни партньори и в международните усилия, например в рамките на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ).

Може би най-значителна промяна през последните две години представлява рязкото увеличаване на неконвенционалния добив на нефт и газ в Северна Америка. Конкуrentният неконвенционален добив на газ измести използването на въглища в енергийния сектор на САЩ и през 2012 г. допринесе за намаляване на емисиите на парникови газове на страната с 3,8 % — приблизително половината от това понижение се дължи на посочената промяна⁵, която осигури явно конкурентно предимство най-

³ BP Statistical Review of World Energy (Статистически обзор на BP относно световната енергетика), 2012 г., <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/statistical-review-of-world-energy-2013.html>.

⁴ World Energy Outlook 2012 (Глобални енергийни прогнози от 2012 г.), Международна агенция по енергетика.

⁵ Redrawing the Energy-Climate Map, World Energy Outlook Special Report (Преначертаване на световната карта енергия-климат — Специален доклад за глобалните енергийни прогнози), Международна агенция по енергетика, юни 2013 г.

вече на енергоемките отрасли на САЩ (например производство на нефтопродукти, рафиниране, производство на алуминий и стомана). В Европа търсенето на въглища през 2012 г. нарасна с 2,8 % в сравнение със средния спад от 1,3 % през последното десетилетие. Това доведе до увеличаване на емисиите на парникови газове в някои държави членки като Германия и Обединеното кралство⁶. Различията в крайните цени на газа и електроенергията на американските, европейските и азиатските пазари провокираха опасения относно конкурентоспособността на ЕС. Потенциалният износ на природен газ и нефт от САЩ също започна да поражда въпроси за въздействието на приоритетите на американската външна политика и нейната роля на световните енергийни пазари. Тези фактори потвърдиха най-вече, че енергийните пазари са взаимосвързани и че енергийната политика на ЕС трябва да отчита не само това, което се случва извън неговите граници, но и обстановката вътре в Съюза.

Потенциалът на шистовия газ в други държави създаде нови перспективи на световните енергийни пазари паралелно с появата на нови доставчици на конвенционални изкопаеми горива от Източното Средиземноморие до Източна Африка. Тези нови потенциални източници може да имат все по-голяма роля в стратегията за диверсификация на ЕС в средносрочен план. Освен това ще трябва да бъде допълнително разгледано въздействието на тези фактори върху съображенията в областта на енергетиката и външната политика на други големи износители на нефт и газ като Русия, Катар, Ирак и други.

В тази все още сложна действителност енергийната сигурност, конкурентоспособността и устойчивото развитие ще продължат да имат водеща роля във външните приоритети на ЕС в областта на енергетиката.

3. КООРДИНАЦИЯ НА ВЪНШНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ЕНЕРГИЙНАТА ПОЛИТИКА НА ЕС

С цел да се подобрят съгласуваността и координацията на равнище ЕС на посланията към определени държави партньори Комисията предложи редица последващи действия, включително за засилване на сътрудничеството между държавите членки по техните междуправителствени споразумения с трети държави Съобщението на Комисията от септември 2011 г. беше придружено от предложение за механизъм за обмен на информация по такива споразумения. След преговорите между съзаконодателите на 25 октомври 2012 г. беше прието решение на Европейския парламент и на Съвета за създаване на посочения механизъм⁷.

---

⁶ Redrawing the Energy-Climate Map, World Energy Outlook Special Report (Преначертаване на световната карта енергия-климат — Специален доклад за глобалните енергийни прогнози), Международна агенция по енергетика, юни 2013 г.

⁷ Решение № 994/2012/ЕС, ОВ L 299, 27.10.2012 г., стр. 13.

Прозрачност при междуправителствени споразумения

Механизмът за обмен на информация във връзка с междуправителствени споразумения (МС) между държавите членки и трети държави в областта на енергетиката (Решение 994/2012/ЕС) влезе в сила на 17 ноември 2012 г. В него се предвижда задължение за държавите членки да представят своите съществуващи правно обвързващи споразумения, засягащи действието или функционирането на вътрешния енергиен пазар или сигурността на енергийните доставки, както и своите нови споразумения след ратифицирането им. Впоследствие тези споразумения се споделят с други държави членки, като се спазват изискванията за поверителност. Механизмът също позволява на държавите членки да информират Комисията за своите продължаващи преговори по МС, да дават съгласието си за участие на Комисията в тези преговори и да изискват проверка на съвместимостта на проекти за МС.

След приемането на механизма бе създадена защитена база данни. Досега Комисията е получила 114 МС, анализираща е тяхната съвместимост със законодателството на ЕС и е повдигнала ограничен брой въпроси пред съответните държави членки. Повечето МС са споделени в пълния си вид с други държави членки.

Прегледът на досега представените МС позволи да бъдат установени няколко разпоредби, при които съществува по-висок риск от несъвместимост със законодателството на ЕС. Преди края на 2013 г. Комисията ще организира среща за обмен на информация с държавите членки относно изводите от представените споразумения, установените общи проблеми и възможните действия за намаляване на несъответствията.

В допълнение към този законодателен инструмент са предприети и други инициативи за увеличаване на обмена на информация между държавите членки по въпроси, отнасящи се до външните отношения в областта на енергетиката. В работната група по енергетика на Съвета се провеждат ежемесечни обсъждания, на които Комисията предоставя на държавите членки актуална информация относно дейностите на ЕС и важните заседания и на които при необходимост се изготвят позициите на ЕС. Координационната група по природния газ улесни координацията на мерките за сигурност на доставките на равнище ЕС и проведе разговори с държави доставчици, потребители и транзитни държави, като например Русия, Украйна, Алжир, Швейцария, САЩ и Канада. Както и в миналото, в официалните заседания на Съвета по енергетика се включва точка от дневния ред, свързана с международните отношения в областта на енергетиката, което дава възможност за обмен на информация и обсъждане на министерско равнище. На заседанието на Европейския съвет през май 2013 г. държавите членки се ангажираха да засилят сътрудничеството си в подкрепа на външното измерение на енергийната политика на ЕС и да направят преглед на тенденциите по отношение на външната енергийна политика на ЕС.

Честотата на обсъжданията на външната енергийна политика нарасна и в други състави, работни групи и неформални мрежи на Съвета, като например Комитетът по политика и сигурност, неформалната мрежа на генералните директори по глобалните въпроси на ЕС на министерствата на външните работи и географските работни групи на Съвета. Следва да се отбележи, че външната енергийна политика беше включена в дневния ред на Съвета по външните работи през юли 2012 г. и април 2013 г., на който външните министри на ЕС засвидетелстваха силен интерес към определянето на начини, по които външната политика може да подкрепи целите на енергийната политика на ЕС.

За да се осигури форум за по-задълбочен преглед на стратегиите и инициативите по отношение на трети държави, Комисията създаде Стратегическа група за международно енергийно сътрудничество. Целта на тази група, в която участват министерствата на външните работи и на енергетиката на държавите членки и Европейската служба за външна дейност (ЕСВД), е да се определят и да се обсъдят общите приоритети, които биха довели до разработването на съвместни инициативи и позиции по отношение на трети държави и региони. От създаването си през 2012 г. Стратегическата група е провела пет заседания и е обсъждала отношенията с Китай, Украйна, държавите от Южното Средиземноморие, САЩ и Източното партньорство. Това позволи по-добро споделено разбиране на общите приоритети и следващите стъпки в областта на енергийното сътрудничество с тези партньори. При все това работата на Стратегическата група може да се възползва от по-интензивния обмен на информация между държавите членки относно техните дейности в трети държави, който засега е ограничен.

Вече установената практика да се провеждат редовни координационни заседания на ЕС в Брюксел, а понякога и на местно равнище, преди заседанията на управителните органи на Енергийната общност, на Договора за Енергийната харта (ДЕХ), Международната агенция по енергетика (МАЕ) и Международната агенция за възобновяема енергия (IRENA). Подходът на равнище ЕС е особено необходим по въпроси от стратегическо значение за тези организации, например за процеса на асоцииране на МАЕ и модернизацията и обхвата на ДЕХ. Въпреки че няма официално съгласуване на равнище ЕС между участващите държави членки и Комисията в контекста на Международната платформа за сътрудничество в областта на енергийната ефективност (ПРЕЕС), Международния енергиен форум (IEF), Форума за чиста енергия на равнище министри (СЕМ) и Г-8/Г-20, в някои случаи се установяват неофициални контакти. По-координираният подход ще допринесе за по-съществената и ефективна роля на ЕС в световните енергийни дискусии и организации.

При всички тези усилия е използвано тясното работно сътрудничество между Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност и ЕСВД.

Въпреки че описаните по-горе усилия повишиха прозрачността относно дейностите на ЕС, все още съществуват значителни празноти в информацията за дейностите в областта на енергетиката, които държавите членки провеждат в трети страни. Делегациите на ЕС могат да бъдат използвани в по-голяма степен за целите на докладването и анализа, като същевременно могат да се укрепят мрежите на местните енергийни консултанти. Усилията за повишаване на обмена на информация и за реализацията на общи цели по въпроси от стратегическо значение за ЕС ще бъдат полезни за успешното изпълнение на външните цели на ЕС в областта на енергетиката.

4. ЗАСИЛВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ЕС И СЪСЕДНИТЕ ДЪРЖАВИ

Ключово място във външната енергийна стратегия на ЕС е отредено на отношенията с държави в непосредствено съседство със ЕС в съответствие с целите на европейската политика за съседство. Докато интеграцията на енергийния пазар и регулаторното сближаване остава обща цел на ЕС и няколко негови съседи, темпът на напредък в интегрирането на регулаторните рамки и физическата инфраструктура отнема време, тъй като зависи както от динамиката на вътрешните реформи, така и от договарянето и изпълнението на сложни правно обвързващи споразумения, в резултат на което е необходим диференциран подход.

През 2007 г. започнаха преговори за сключване на споразумение с **Швейцария** в областта на електроенергията, които все още не са приключили. В момента двете страни се опитват да възобновят процеса с цел през 2014 г. да бъде сключено такова споразумение, тъй като то е необходимо за продължаване на участието на швейцарски енергийни дружества в хармонизирания пазар на електроенергия на ЕС. Наред с въпроси като равните условия по отношение на държавните субсидии, въвеждането на правила за прозрачност и други технически аспекти, от решаващо значение за сключване на споразумението ще бъдат институционалните въпроси, особено по отношение на неутралния арбитраж при юридически спорове.

Енергийната общност, с присъединяването на Украйна и Молдова през 2011 г., неотдавнашната кандидатура за членство на Грузия и статута на наблюдател на Армения, Норвегия и Турция, продължава да бъде ключов инструмент за разширяване на вътрешния пазар на ЕС към съседните държави. През последните две години Съветът на министрите разшири достиженията на правото във връзка с Енергийната общност, в които бяха включени разпоредбите на Третия пакет относно вътрешния пазар на електроенергия и газ, Директива 2009/28/ЕО за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, Директива 2009/119/ЕО относно запасите от нефт и Регламент 2008/1099/ЕО и Директива 2008/92/ЕО относно статистическите данни. Освен това бяха предприети стъпки за приемането на Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност и Директива 2010/75/ЕС относно емисиите от промишлеността. В допълнение към разширяването на достиженията на правото във връзка с Енергийната общност дейностите през последните две години са насочени към постигане на осезаем напредък при интеграцията на газовите и електроенергийните мрежи на договарящите се страни чрез по-интензивно наблюдение и прилагане на правните разпоредби за взаимното свързване, достъпа на трети страни и трансграничния обмен.

Работата във връзка с инфраструктурата е съсредоточена най-вече върху активното насърчаване на ограничен брой ключови инвестиционни проекти, които са необходими за увеличаване на трансграничните потоци и сигурността или доставките, както и за преодоляване на настоящия недостиг на инвестиции. Очаква се през октомври 2013 г. Съветът на министрите да приеме списъка с проекти, представляващи интерес за Енергийната общност, в който са включени проекти от голям регионален интерес и трансгранично значение. В резултат на проведената широка обществена консултация бяха получени предложения за 100 проекта, 33 от които бяха добавени в списъка.

И накрая, приключи подготвителната работа по вземането на решение за продължаване на Договора за Енергийна общност след 2016 г. (чийто първоначален срок бе предвиден за период от 10 години) и за създаване на група за размисъл на високо равнище, която да оцени ефективността на функционирането му и възможните подобрения.

Източното партньорство е друга рамка, насочена към увеличаване на енергийната сигурност в ЕС и източните му партньори, като същевременно се подпомага постигането на целите за устойчиво развитие и конкурентоспособност. Дейността на платформата на Източното партньорство относно енергийната сигурност продължава чрез редовни заседания, които се провеждат два пъти годишно, допълвани от специализирани работни срещи и посещения на място на енергийните обекти. Тя е насочена към споделянето на информация с цел повишаване на осведомеността относно най-добрите практики, например в областта на енергийната ефективност и структурата на енергийния пазар в държавите от Източното партньорство.

Двустранното сътрудничество беше друг важен инструмент за поддържане на взаимоотношения с много от нашите съседи. Изпълнението на Меморандума за разбирателство в областта на енергетиката продължава да бъде важна част от Програмата за асоцииране ЕС—**Украйна**, чрез която се подготвя споразумение за асоцииране със задълбочена и всеобхватна зона за свободна търговия.

Европейският съюз отдава голямо значение на осигуряването на надеждност и прозрачност на украинската газопреносна система, като Комисията продължава своята активна подкрепа за подобряване на газопреносната инфраструктура в Украйна и за постигане на гаранции, че тя ще продължи да бъде основна част от общоевропейската енергийна мрежа. Положени са усилия за реализиране на тристранно решение по отношение на доставките на газ от Русия за ЕС през Украйна. Украйна обаче също има възможност да увеличи енергийната си сигурност чрез диверсификация на източниците на доставки и да се развива отвъд важната си традиционна роля на транзитна държава благодарение на широката си газопроводна мрежа, конвенционални и неконвенционални газови ресурси и важни съоръжения за съхранение на газ, които представляват съществен актив за енергийната сигурност в региона. Предприети са конкретни действия с цел да се позволи обратното подаване на газ от ЕС към Украйна. Предпоставка за това е разработването на недискриминационна и стабилна законова и регулаторна рамка в съответствие с ангажиментите на Украйна към Енергийната общност.

Тези въпроси бяха обсъдени по време на кръглата маса на високо равнище относно развитието на украинския пазар на газ, която бе свикана през май 2013 г. от европейския комисар по въпросите на енергетиката и министъра на горивата и енергетиката на Украйна. Беше договорено създаването на група, състояща се от представители на Комисията, Украйна, секретариата на Енергийната общност, заинтересованите държави членки, предприятия и финансови институции, която да осигури форум за подпомагане на процеса на реформи на газовия сектор в Украйна.

Чрез различни инструменти, като например подкрепа на бюджета и техническа помощ, ЕС подпомага интеграцията на енергийния пазар на Молдова в енергийния пазар на ЕС по отношение както на газовия, така и на електроенергийния сектор. Понастоящем ЕС подкрепя строежа на газопреносна връзка между Молдова и Румъния, чрез която ще се извършва подаване на газ в двете посоки. Наред с това ЕС оказва принципна подкрепа за процеса на реформи на енергийния сектор в Молдова след присъединяването на страната към Договора за създаване на Енергийна общност през 2011 г.

През октомври 2012 г. Енергийната общност публикува своя „Годишен доклад относно прилагането на достиженията на правото по отношение на Договора за създаване на Енергийна общност“, в който за първи път бяха включени Украйна и Молдова.

В рамките на програма за насърчаване на отношенията ЕС—**Турция** бе договорено засилване на сътрудничеството в областта на енергетиката, като се поставя акцент върху дългосрочното планиране, пазарната интеграция и развитието на инфраструктурата, устойчивата енергийна политика и технологии, както и ядрената безопасност и радиационната защита. През февруари и април 2013 г. бяха проведени две срещи, посветени съответно на електричеството и на природния газ. На следващата среща, планирана за есента на 2013 г., ще се разгледа сътрудничеството в областта на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници. Това сътрудничество има за цел не само да улесни евентуалната интеграция на енергийните пазари на ЕС и Турция, но и да повиши сигурността на енергийните доставки и да подпомогне стопанската дейност на двете страни.

Държавите от **Каспийския регион**, които се характеризират с богати природни ресурси и стратегическо географско положение като по-отдалечени съседи на ЕС, имат важен потенциал за диверсификацията на енергийните доставки за Европа и транзитните пътища, по-специално по отношение на доставките на газ. В съответствие с декларацията от 2011 г. относно Южния газов коридор ЕС продължи тясното си сътрудничество с държавите и предприятията от региона, насочено към отварянето на **Южния газов коридор**. През 2012 г. беше постигнат значителен напредък с оглед на реализацията на този стратегически за ЕС проект с подписването на междуправителствено споразумение между Турция и Азербайджан относно Трансанадолския газопровод (TANAP) и неговото последващо ратифициране. На 28 юни 2013 г. консорциумът „Шах Дениз II“ обяви решението си за избор на Трансадриатическия газопровод (TAP) като европейско трасе за пренос за добивания от него газ по Южния газов коридор. Окончателното инвестиционно решение се очаква преди края на 2013 г., а първите доставки на газ за Европа вероятно ще започнат през януари 2019 г.

ЕС ще продължи да работи с Азербайджан, както и с държавите от Каспийския регион, за разширяване на коридора и за по-нататъшното увеличаване на доставките с цел този коридор да се използва за задоволяване на най-малко 10 % от търсенето в Европа в средносрочен план. Комисията активно подкрепя по-нататъшната интеграция на пазарите на Югоизточна Европа в този контекст.

През септември 2011 г. Комисията получи от Съвета указания за водене на преговори за сключване на тристранно споразумение с Туркменистан и Азербайджан за изграждането на Транскаспийския газопровод и дискусиите вече са в ход. Комисията работи в тясно сътрудничество с върховния представител на ЕС и нейния специален представител за Централна Азия при представянето на стратегическото значение на този газопровод за държавите от региона, включително Русия. В сътрудничество със Световната банка Комисията предприе широкообхватно екологично проучване относно Транскаспийския газопровод, за да отговори на загрижеността, изразена от граничещи с Каспийско море държави, по отношение на възможните екологични последици от неговото изграждане. Това проучване се очаква да приключи в началото на 2014 г.

Енергийният диалог с **Русия** остава интензивен, като отношенията в областта на енергетиката редовно се обсъждат на най-високо равнище, включително на срещите на върха между ЕС и Русия. В резултат на конструктивния обмен на информация през март 2013 г. бе приета Пътна карта ЕС—Русия до 2050 г.

От началото на 2012 г. между ЕС и Русия се провеждат редовни конструктивни преговори относно споразумението в областта на електроенергията, като целта е да се подобри координацията между синхронизираните енергийни системи на балтийските държави, Руската федерация и Беларус и да се осигури възможност за балтийските държави да прилагат правилата на вътрешния пазар на електроенергия. Очаква се тези преговори да приключат в близко бъдеще.

През февруари 2011 г. беше актуализиран механизмът за ранно предупреждение между ЕС и Русия в областта на енергетиката, който предвижда съвместни действия за преодоляване на аварийни ситуации, смекчаване на техните последици и предотвратяване на аварии в бъдеще.

С Русия се провеждат също дискусии във връзка с изпълнението на Втория и Третия пакет⁸ в ЕС и Енергийната общност, като например отделянето на собствеността в

---

⁸ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/legislation/legislation_en.htm.

Литва, освобождаването на ОРАЛ и др. Разглеждат са прагматични решения, какъвто е случаят с газопровода „Ямал“ в Полша.

Съществува несигурност по отношение на дългосрочната правна рамка за отношенията между ЕС и Русия: докато необходимостта от правна яснота се проявява в нарастващия брой спорове между ЕС и Русия, свързани с енергетиката, все още има значителни различия в позициите на двете страни по раздела относно енергетиката в новата обща правна рамка (новото споразумение).

Пътна карта ЕС—Русия до 2050 г.

През 2011 г. и 2012 г. Европейската комисия и руското правителство положиха съвместни усилия за изготвянето на Енергийната пътна карта ЕС—Русия до 2050 г., като целта бе да се създаде дългосрочна перспектива за сътрудничество и да се постигне приемливо равнище на несигурност в енергийните им отношения. Пътната карта за енергийно сътрудничество между ЕС и Русия до 2050 г. беше подписана през март 2013 г. от европейския комисар по въпросите на енергетиката Гюнтер Йотингер и министъра на енергетиката на Русия Александър Новак.

Приетата пътна карта представлява силните общи интереси и ползите, залегнали в енергийните отношения между ЕС и Русия. В нея се определя стратегическата цел за създаване на общо енергийно пространство до 2050 г. с функционираща интегрирана мрежова инфраструктура, с отворени, прозрачни, ефективни и конкурентни пазари, което осигурява необходимия принос за гарантиране на енергийната сигурност и за постигане на целите за устойчиво развитие на ЕС и Русия.

Пътната карта е насочен към бъдещето и непрестанно развиващ се документ, който обхваща широк набор от въпроси с ключово значение за енергийните отношения между ЕС и Русия. Тя засяга по-специално сътрудничеството в областта на енергийната ефективност, както и в електроенергийния, газовия и петролния сектор и сектора на възобновяемите енергийни източници. По отношение на всяка от тези области в пътната карта са направени конкретни препоръки за действия, насочени към засилване на сътрудничеството между ЕС и Русия в областта на енергетиката през следващите десетилетия.

Препоръките и конкретните действия, предложени в пътната карта, ще бъдат наблюдавани и преразгледани в рамките на енергийния диалог между ЕС и Русия и установените препоръки ще бъдат взети под внимание в съответните работни програми на всички тематични групи в енергийния диалог между ЕС и Русия. Това ще даде възможност да се извърши всеобхватно наблюдение на изпълнението във всички области на двустранното сътрудничество в енергетиката.

Както е посочено в съвместното съобщение „Партньорство за демокрация и споделен просперитет“⁹ от март 2011 г., ЕС взе активно участие в преобразуванията в **Южното Средиземноморие**, като мобилизира значителни допълнителни ресурси, предложи големи търговски и пазарни възможности и засили ангажимента си към гражданското общество. Създаването на регионално енергийно партньорство между ЕС и средиземноморските държави, което първоначално да бъде насочено към електроенергията и възобновяемата енергия, бе сред основните предложения на външната енергийна стратегия от 2011 г. Тъй като държавите от региона са изправени пред много трудна политическа ситуация и вътрешни предизвикателства, многостранната регионална енергийна регулаторна рамка остава по-дългосрочна цел.

⁹ COM(2011)200 окончателен.

Независимо от това бе постигнат напредък в редица аспекти. В няколко държави от региона се прилагат мащабни програми за партньорство и за подкрепа на бюджета, насочени към реформиране на енергийния сектор. С Мароко са започнати преговори за задълбочено и всеобхватно споразумение за свободна търговия, в което е включен важен раздел относно енергетиката, като през 2013 г. са проведени два кръга от преговори. Подписването на меморандум за разбирателство в областта на енергетиката с Алжир през юли 2013 г. следва да засили сътрудничеството с тази ключова държава доставчик. ЕС подкрепя проекти за производство и пренос на електроенергия чрез различни финансови инструменти и в тясно сътрудничество с международните финансови институции.

През декември 2013 г. в Брюксел ще се проведе Средиземноморски съвет по енергетика на равнище министри, който е първата подобна среща от 2007 г. насам. Възможно е на него да бъде одобрен Средиземноморският план за слънчева енергия и да се обсъди проектът за установяване на средиземноморска енергийна общност.

С откриването на природен газ в източната част на Средиземно море — край бреговете на Израел и Кипър, съответно през 2009 г. и 2011 г., се разкриха нови перспективи за Източното Средиземноморие, благодарение на които някои държави от региона могат да се превърнат от нетни вносители на газ в износители. ЕС следи актуалните събития, свързани с текущите проучвателни дейности в **Източния Средиземноморски басейн**. Тясното сътрудничество между ЕС и държавите от региона ще бъде от основно значение за оптималното използване на местните газови залежи. Нещо повече — изборът на трасета, начинът на транспортиране и продажната цена ще бъдат определящи фактори за потенциалния внос на газ в ЕС от този регион. В този смисъл, наред с вече разгледаните възможности, като например терминал за втечен природен газ в Кипър и тръбопровод от акваторията на Кипър, който минава през Крит и стига до Гърция, следва да се направи преглед и оценка на всички потенциални трасета от гледна точка на енергийната сигурност.

Енергийният диалог с Израел бе започнат с цел да се насърчи сътрудничеството по въпроси, свързани с достъпа до пазара на газ в ЕС, образуването на цените на газа и газовите инфраструктури, но също така и по въпроси относно сътрудничеството в научните изследвания, насърчаване на развитието на възобновяемата енергия, внедряването на интелигентни мрежи и управление на оптимизацията на потреблението. Тъй като Ливан скоро ще започне проучвателна дейност, ЕС е подготвен да играе важна роля в предоставянето на техническа помощ и изграждането на капацитет. ЕС също така ще има роля в регионалното сътрудничество, за да осигури най-високи равнища на екологична безопасност на проучванията за въглеродороди в морето.

Подобряването на междусистемните връзки със съседните държави продължава да бъде важна цел на ЕС. Първият списък с проекти от общ интерес ще бъде одобрен през есента на 2013 г. като част от изпълнението на наскоро приетите насоки за трансевропейските енергийни инфраструктури¹⁰. Очаква се този списък да включва проекти за установяване на връзки с държави извън ЕС. В бъдеще трябва да се обърне внимание и на подобряването на инфраструктурата на междусистемните връзки с трети държави и създаването на истински общоевропейски пазар.

Същевременно ЕС оказва подкрепа за множество инвестиционни проекти в енергийния сектор. Така например, посредством механизма за инвестиции по линия на добросъседството, Комисията вече предостави 150 млн. евро за финансиране в рамките

¹⁰ Регламент (ЕС) № 347/2013, ОВ L 115, 25.4.2013 г., стр. 39.

на европейската политика на съседство на инвестиционни субсидии или техническа помощ в региона и позволи отпускането на заеми от европейски финансови институции с приблизителен размер 2 млрд. евро. Наред с това Съюзът предоставя техническа помощ и поощрява регионалното сътрудничество в областта на енергетиката посредством няколко програми, сред които са INOGATE¹¹ и Споразумението на кметовете¹².

5. ЗАДЪЛБОЧАВАНЕ НА ЕНЕРГИЙНИТЕ ПАРТНЬОРСТВА С ДОСТАВЧИЦИТЕ И ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Промените на световните енергийни пазари през последните две години показват, че в отношенията си с доставчиците на енергия ЕС следва да продължи да насърчава прозрачните, конкурентни и ликвидни световни енергийни пазари. Също така е необходимо ЕС да остане отворен и гъвкав по отношение на сътрудничеството с новите доставчици, които се интересуват от достъп до неговия пазар.

При сътрудничеството с **доставчиците на енергия** усилията на ЕС останаха насочени към отношенията с традиционните доставчици и най-вече с Русия. През 2012 г. отношенията между ЕС и **Норвегия** преминаха в нов етап, тъй като износът на природен газ от Норвегия към ЕС нарасна до равнища, сравними с износа на природен газ от Русия. Освен в ролята си на доставчик на енергия Норвегия, която е свързана с ЕС чрез Европейското икономическо пространство (ЕИП), продължава да бъде специален партньор на ЕС. Продължаващото сътрудничество се насърчава чрез годишните срещи на равнище министри между ЕС и Норвегия, допълвани от специализирани срещи като проведената през март 2013 г. конференция между ЕС и Норвегия относно ролята на газа. Важно е държавите от ЕИП и Европейската асоциация за свободна търговия, включително Норвегия, да транспонират и да започнат да прилагат възможно най-скоро Третия енергиен пакет.

През последните две години се увеличиха контактите на политическо равнище с доставчици от Близкия изток под формата на преки неформални разговори с държави като Саудитска Арабия и Катар, както и с участието на комисаря по въпросите на енергетиката в събития на високо равнище като заседанията на министрите от ЕС и **ОПЕК** и Международния енергиен форум на равнище министри. Докато в основата на отношенията на ЕС с енергийните доставчици стоят договорни отношения между търговски оператори, изграждането на доверие на политическо равнище и целенасоченото сътрудничество в области от особен интерес за нашите партньори може да улесни търговските отношения. Примери за неотдавнашни дейности на работно равнище включват проведената през ноември 2012 г. кръгла маса между ЕС и ОПЕК относно безопасността на нефто- и газодобивната промишленост в морските райони и сътрудничеството в областта на енергийната ефективност с Лигата на арабските държави и отделни страни като Саудитска Арабия.

Производителите на енергия в **Африка**, например Нигерия и Ангола, вече се утвърдиха като значими енергийни доставчици, включително за ЕС. С откриването на нови находища на нефт и газ на континента тяхното значение за енергийните доставки и за енергийната сигурност на ЕС вероятно ще нарасне. ЕС ще продължи да следи тези нови тенденции и да ги взема под внимание в своите усилия за установяване на сътрудничество.

¹¹ <http://www.inogate.org>.

¹² <http://www.covenantofmayors.eu>.

По-конкретен напредък може да се отбележи в развитието на сътрудничество с **държави потребители**, особено Китай. В момента енергетиката е сред най-актуалните въпроси в отношенията между ЕС и Китай, което се дължи на състоялата се през май 2012 г. успешна среща на високо равнище по въпросите на енергетиката с участието на ключови китайски политици, министрите на енергетиката от държавите — членки на ЕС, и представители на Европейската комисия¹³. Енергийната сигурност е нова област за сътрудничество, която бе договорена на срещата на високо равнище и с която се открива възможност за стратегически дискусии с нашите китайски партньори, насочени към осигуряване на безопасни, стабилни, сигурни и устойчиви световни енергийни пазари. На срещата на високо равнище също така беше иницирано партньорство за урбанизация между ЕС и Китай. Въпреки че неговият обхват е по-широк, важна роля в него играят въпроси, свързани с енергийните доставки, ефективността и планирането. Подкрепа за сътрудничеството с Китай в областта на енергетиката се оказва и чрез диалога за новаторство и сътрудничество между ЕС и Китай.

Приоритетите на новото китайско правителство съответстват на приоритетите на ЕС за енергийно сътрудничество с Китай. На работно равнище това доведе до експоненциален поток от дейности, включително по отношение на регулирането на електроенергията, развитието на пазара на газ, дългосрочното планиране, глобалното управление на енергия, както и в областта на ядрената безопасност и относно евентуално споразумение с Евратом като резултат от прилаганото двустранно споразумение за сътрудничество в научноизследователската и развойна дейност за използване на ядрената енергия за мирни цели. Енергийното сътрудничество с Китай ще бъде важен елемент от документа, в който се очертават приоритетите на стратегическото партньорство между ЕС и Китай и който следва да бъде приет на следващата среща на високо равнище между ЕС и Китай.

Партньорство за урбанизация между ЕС и Китай

Стартирано през май 2012 г. от тогавашния китайски вицепремиер Лий Кекян и председателя на Европейската комисия Жозе Мануел Барозу, партньорството за урбанизация между ЕС и Китай представлява открита политическа платформа, чрез която европейските и китайските заинтересовани страни могат да си сътрудничат и обменят опит в борбата с икономическите, социалните и екологичните предизвикателства на урбанизацията. Тъй като се очаква динамично нарастване на урбанизацията в Китай спрямо настоящото равнище от 50 %, а три четвърти от населението на Европа живее в градски условия, двете страни се стремят да развият иновативни подходи към урбанизацията.

Партньорството е първият инструмент от този вид. То обхваща множество сектори като устойчиво градско планиране, доставка на енергия и управление на търсенето, мобилност, екологични сгради и градско управление. В него са включени също различни заинтересовани страни, в това число местни органи, предприятия, неправителствени организации, експертни центрове и браншови сдружения.

Партньорството се осъществява чрез годишен форум относно урбанизацията, в който са включени редица тематични подфоруми, както и изложба на тема „Устойчива урбанизация“. То обхваща също така частни и местни инициативи. Целта на

¹³ На проведената през май 2012 г. среща на високо равнище между ЕС и Китай по въпросите на енергетиката бяха договорени три декларации — съвместна декларация на ЕО и Китай за засилено сътрудничество на пазарите на електроенергия, декларация на ЕС и Китай относно енергийната сигурност и съвместна декларация на ЕС и Китай относно партньорството за урбанизация.

партньорството е да се доразвиват съществуващите дейности за сътрудничество и да се насърчава нови такива посредством полезно взаимодействие, когато това е възможно.

Сътрудничеството със **САЩ** продължи в рамките на годишните срещи на Съвета по енергетика на ЕС и САЩ и неговите три работни групи по енергийна сигурност, енергийни технологии и енергийна политика. На редовни обсъждания са разгледани теми като световните пазари на нефт и газ, развитието на съседните на ЕС региони (включително Южния газов коридор), енергийната ефективност, улавянето и съхранението на въглерод, интелигентните мрежи, безопасността на нефтените и газовите дейности в морските райони и ядрената безопасност. Приоритетните области, по които се работи посредством сътрудничество в научните изследвания, включват също интелигентните мрежи и съхранение, както и технологиите в областта на горивните клетки и водорода, енергийните източници и ядрения синтез. Предприети са конкретни инициативи за засилване на сътрудничество между лаборатории в рамките на съвместните програми за европейските сдружения за научни изследвания, Съвместния изследователски център и съответните американски енергийни програми, лаборатории и агенции, но все още не са положени необходимите усилия по отношение на някои важни проблеми (например реципрочността).

С рязкото увеличаване на неконвенционалния добив на нефт и природен газ в САЩ обаче се очертава нова динамика в енергийните отношения между ЕС и САЩ, като основното внимание е насочено към двустранните търговски въпроси и промишлената конкурентоспособност. Започналите неотдавна преговори относно Трансатлантическото партньорство в областта на търговията и инвестициите биха могли да играят важна роля при определянето на общи правила относно търговията и инвестициите в енергетика и суровини. Впоследствие това може да допринесе за изготвянето на световни правила и стандарти.

След тройното японско бедствие през март 2011 г. лидери от ЕС и **Япония** призоваха за засилено сътрудничество в областта на енергетиката. В момента се осъществява сътрудничество за реформа на пазара на електроенергия, като Япония подготвя законодателни предложения в тази област и относно пазарите на природен газ с оглед споделяне на анализите относно последните събития и обсъждане на начините, по които правителствата могат да подкрепят прехода към по-ликвиден и гъвкав световен пазар на газ. При първите срещи са положени усилия за осигуряване на редовен обмен на информация относно ядрената безопасност, като се отчита засилване на сътрудничеството в научните изследвания по отношение на безопасността на реакторите и управлението на аварии в контекста на извършваната от Япония преоценка на нейната енергийна стратегия и свързаните с нея приоритети в научните изследвания.

През февруари 2012 г., по време на срещата на високо равнище между ЕС и Индия, бе приета съвместна декларация за засилено сътрудничество в областта на енергетиката с **Индия**, в която е поставен акцент върху чистия добив и използване на въглища, енергийната ефективност на продукти и сгради, интелигентните мрежи и възобновяемата енергия. Вече се работи по повечето от тези области, като работната група по въпросите на енергетиката между ЕС и Индия се събира на ежегодни срещи с цел да наблюдава сътрудничеството и да обменя идеи. Енергетиката е една от приоритетните теми и в установеното през 2012 г. партньорство между ЕС и Индия.

В контекста на енергийното сътрудничество между ЕС и **Бразилия**, установено през 2007 г., на срещата под формата на политически диалог в областта на енергетиката през 2013 г. беше постигнат консенсус за разширяване на обмена на информация относно

устойчивата енергетика и съвместното изготвяне на условията за прозрачна търговия с биогорива. Беше одобрен проект за активно провеждане на съвместни научни изследвания, които ще започнат в следващите няколко години.

В по-общ аспект ЕС продължава да подкрепя **Енергийната харта** като важна рамка с правно обвързващи правила за търговията, преноса и инвестициите в областта на енергетиката. ЕС ясно защитава политиката на Енергийната харта за консолидация, приобщаване и разширяване, одобрена през юли 2012 г., както и намеренията си да модернизира Декларацията за Енергийната харта от 1991 г.

ЕС вече договори специфични всеобхватни правила относно енергетиката в редица **споразумения за свободна търговия**. Преговорите с Украйна, Молдова, Грузия и Армения в областта на енергетиката са завършени; продължават тези със САЩ, Русия и Мароко, като се очаква започването на такива преговори с Азербайджан и вероятно Мексико. Енергийните въпроси са важни също и по хоризонтален начин в търговските преговори с Канада и Казахстан, както и по отношение на екологосъобразните технологии с държавите от АСЕАН.

Както беше отбелязано по-рано, след ядрената авария във Фукушима ЕС отправи призив за насърчаване на най-високо равнище на **ядрена безопасност** и сигурност в световен мащаб чрез двустранни и многостранни рамки. Съседните на ЕС държави бяха поканени да участват в стрес-тестовите на ЕС и процеса на партньорска оценка, в които равноправно участие взеха Швейцария, Украйна и Хърватия преди нейното присъединяване към ЕС. Други съседни държави (например Турция, Беларус и Армения) се договориха да работят въз основа на същата методология, но с различни графици, докато Русия направи свои собствени оценки. В допълнение към тези прегледи се планира помощ за определени държави чрез Инструмента за сътрудничество в областта на ядрената безопасност.

Предприемат се и необходимите стъпки за включване на ядрената безопасност в двустранните споразумения на Евратом, като например текущото преразглеждане на споразумението с Канада и ново споразумение с Южна Африка, предварителен обмен на информацията с Русия и евентуални бъдещи дискусии с Китай и Южна Корея.

В многостранен контекст ЕС активно участва в усилията на МААЕ, като Евратом дава своя принос и опит за подготовката на предложенията за следващото, 6-о заседание за преглед на Конвенцията за ядрена безопасност, планирано за март—април 2014 г. Двустранното сътрудничество между ЕС и МААЕ се разшири със създаването на нов механизъм за сътрудничество през януари 2013 г., който обединява висши служители с цел обсъждане на ядрените технологии, включително безопасността и сигурността на производството на ядрена енергия и научноизследователските дейности.

С установената в ЕС нова правна рамка относно **безопасността на нефтените и газовите дейности в морските райони** тази тема бе включена в двустранното сътрудничество със съответните държави (например САЩ и Норвегия) и с ОПЕК, както и в контекста на участието на ЕС в международни рамки (например Г-20).

6. ПОДКРЕПА ЗА РАЗВИВАЩИТЕ СЕ ДЪРЖАВИ

Подкрепата за усилията на развиващите се държави за премахване на бедността е основната цел на политиката за развитие на ЕС и приоритет на външната дейност на ЕС в подкрепа на интересите на ЕС за стабилност и просперитет в света. ЕС вече е направил много, за да помогне за намаляване на бедността и по-специално да подкрепи постигането на Целите на хилядолетието за развитие. През последните 6 години ЕС

отпусна средства в размер на над 2,5 млрд. евро в подкрепа на международното сътрудничество в областта на неядрената енергетика, като целта беше да се предприемат мерки по проблемите, свързани с енергийната бедност и устойчивия растеж. Липсата на достъп до устойчиви енергийни услуги е сериозна пречка за социалното и икономическото развитие. Без устойчива енергетика е трудно да се гарантира достатъчен достъп до чиста вода, добро образование и елементарно здравеопазване. Повишаването на достъпа до енергия има значително въздействие върху производителността и възвращаемостта на всеки етап на веригата на стойността в селското стопанство — от производството, обработката и съхранението след прибирането на реколтата до предлагането на пазара.

Като решение на тези проблеми в Програмата за промяна¹⁴ се посочва, че ЕС трябва да предложи технология и експертни знания, както и финансиране за развитие, и да се съсредоточи върху три основни предизвикателства: нестабилност на цените и енергийна сигурност, изменение на климата (в това число достъп до нисковъглеродни технологии) и достъп до сигурни, достъпни, чисти и устойчиви енергийни услуги.

Комисията подкрепя целите на инициативата „Устойчивата енергия за всички“ на генералния секретар на ООН Бан Ки-мун, тъй като тя допълва горепосочените насоки. Тази инициатива има за цел осигуряването на всеобщ достъп до енергия до 2030 г. заедно с удвояване на степента на енергийна ефективност и използване на възобновяема енергия.

ЕС допринася за постигането на тези цели със собствена инициатива — „Устойчива енергия за всички“, ръководена от председателя на Европейската комисията Жозе Мануел Барозу. Нейната цел е да помогне на развиващите се държави до 2030 г. да осигурят достъп до енергия на 500 млн. души.

С оглед на това Комисията мобилизира за периода 2012—2013 г. повече от 500 млн. евро за незабавна подкрепа за устойчива енергия в развиващите се държави. Заедно с държавите членки тези усилия ще се засилят през следващите години. Особено внимание ще се обърне на онези държави партньори, които са избрали енергетиката като ключов сектор на сътрудничество с ЕС в рамките на следващата многогодишна финансова рамка.

На международно равнище Комисията също така изтъква целите на Програмата за промяна чрез подкрепа на достъпа до устойчиви енергийни услуги като специфична цел в контекста на последващите действия на Целите на хилядолетието за развитие.

Инициатива на ЕС „Устойчива енергия за всички“

С оглед постигане на целта за подпомагане на развиващите се държави да осигурят достъп до енергия на 500 млн. души, формулирана от председателя на Европейската комисията Жозе Мануел Барозу, през периода 2012—2013 г. Комисията отпусна:

- 400 млн. евро за свързани с енергетика действия в държавите в Африка на юг от Сахара посредством механизми за прегрупиране. Това следва да улесни набирането на конкретни инвестиции в размер на 4—8 млрд. евро.
- 65 млн. евро за механизъм за оказване на техническа помощ, насочен към предоставяне на подкрепа за развиващите се държави да разработят и прилагат програми за реформа с оглед привличането на частни инвестиции.

¹⁴ COM(2011) 637 окончателен.

– Близко 100 млн. евро за подобряване на достъпа до модерни и устойчиви енергийни услуги за бедното население в отдалечени и селски райони.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съобщението на Комисията относно сигурността на доставките и международното сътрудничество и заключенията на Съвета по енергетика от ноември 2011 г. дадоха важен тласък за действия на ЕС в тази област. През последните две години се наблюдава активизиране на дейностите, включително на политическите споразумения, за засилване на енергийното сътрудничество с редица партньори на ЕС, както и за започване на преговори по редица споразумения в областта на енергетиката и междусекторни споразумения. Не във всички области и с всички партньори е постигнат еднакъв успех, но наблюдаваните положителни тенденции насърчават вниманието и усилията на ЕС.

Като цяло стратегията и приоритетите, избрани преди две години, са все още валидни. Въпреки това трябва да се запазят гъвкавостта и прагматизмът на външните отношения на ЕС в областта на енергетиката, за да може при необходимост ЕС да се адаптира към бързите промени на световните енергийни пазари, както и към политическите и икономическите промени. Регулаторната рамка на ЕС за вътрешния енергиен пазар, енергийната ефективност, възобновяемата енергия, конкуренцията и други въпроси в тази област продължават да бъдат важни опорни точки за много от партньорите на ЕС. Споделянето на опита на ЕС за развитие на енергийната политика, неговите успехи и предизвикателства, дава възможност за положителна ангажираност и изграждане на доверие с много от нашите партньори.

За продължаване на успешното изпълнение на приоритетите на външната енергийна политика ще бъдат необходими близки взаимоотношения между Комисията, върховния представител и ЕСВД, като се използват оптимално техните инструменти и ресурси, включително делегациите на ЕС. Ще бъдат необходими постоянни усилия за повишаване на координацията с държавите — членки на ЕС и между самите държави. Външните дейности на ЕС в областта на енергетиката нямат и не трябва да имат за цел да заменят двустранното сътрудничество, установено от държавите членки, а по-скоро да го допълват, когато има реална добавена стойност за ЕС. Въпреки това е необходимо да се гарантира, че ЕС има единна позиция в отношенията със своите партньори. В крайна сметка координираният подход ще даде възможност за ефективно насърчаване на стратегическите интереси на ЕС и за увеличаване на колективната тежест и преговорните възможности на ЕС спрямо неговите партньори.